ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการดำรงชีวิตฯ (เศรษฐกิจพอเพียง)

เกษตรชีววิถี เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นายสมเกียรติ มุ่งเมืองกลาง

ศูนย์การเรียนรู้ บ้านคลองมะค่าหิน หมู่ที่ ๓

ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

สแกนด้วย CamScanner

เกษตรชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. ชื่อภูมิปัญญา เกษตรชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดย นายสมเกียรติ มุ่งเมืองกลาง

รหัสนักศึกษา 600302120129

กลร. 24 ปากช่อง – วังกะทะ

2. หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มีพระราชดำริเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" ที่พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ มีความว่า

"...สิ่งสำคัญที่เราพอกิน อุ้มชูตัวเราได้ ให้มีความพอเพียงแก่ตัวเอง พึ่งตนเองได้ หมายความว่า ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน มีกินมีใช้ตามอัตภาพ แล้วที่เหลือจึงจะขายเป็นรายได้ต่อไป..."

ตามแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เพื่อให้คนไทยสามารถมีความพอเพียงแก่ตัวเอง ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมของโลก การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จึงได้ร่วมสืบสานพระราชปณิธานด้วยการจัดตั้ง "โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน" ขึ้น มีการขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ มูลนิธิ วัด และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้วิถีชีวิตของคนไทยหารายได้แบบพอมีพอกิน พึ่งตนเองได้, ให้ความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการทำเกษตรกรรมแบบไม่พึ่งพาเคมี เพื่อป้องกันการทำลายระบบนิเวศ, เสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลระหว่างกัน, สนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง, ส่งเสริมเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สำหรับแนวทางในการดำเนินงานครอบคลุมด้านต่างๆ ๔ ด้านได้แก่ ๑. ด้านการเกษตร ๒. ด้านประมง ๓. งานด้านปศุสัตว์ ๔. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ปัญหาภาคการเกษตรไทย โดยเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก(๒๕๕๑) กล่าวว่า ที่สำคัญ คือ ภาคการเกษตรของไทยตกอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลพื้นที่การเกษตรและจำนวนเกษตรกร จะพบว่าจำนวนเกษตรกรรายย่อยลดลง คนจนจากภาคเกษตรกรรมจะล้มละลาย และหันเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งเป็นแรงงานในภาคเกษตร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการพัฒนาประเทศ และการถดถอยของวิถีเกษตรกรรม

อาจกล่าวได้ว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ภาคเกษตรกรรมไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในขณะที่เกษตรกรไทยยังคงเผชิญปัญหาความยากจนอัน

สแกนด้วย CamScanner

เกิดจากความไม่เป็นธรรมทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ปรากฏการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรไทยในปัจจุบันมีหลายประการ กล่าวคือ

๑. ปัญหาด้านปัจจัยและฐานทรัพยากรการผลิต ทั้งเรื่องที่ดินทำกิน เกษตรกรจำนวนมากไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่ดินทำกิน และเกษตรกรที่ยังมีที่ดินจำนวนมากแต่ละปีต้องสูญเสียที่ดินทำกินให้กับสถาบันการเงิน ปัญหาการเข้าไม่ถึงทรัพยากรการผลิต โดยเฉพาะน้ำ ทะเล ป่า และทรัพยากรพันธุกรรมทั้งหลาย ซึ่งเป็นฐานชีวิตของเกษตรกรและชาวประมงขนาดเล็ก รวมทั้งสิทธิเกษตรกรในด้านการเข้าถึงพันธุกรรมพืชและสัตว์ ยังไม่ได้รับการยอมรับ ทำให้เกษตรกรรายย่อยขาดศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต และพึ่งพิงตนเองไม่ได้ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้น อันเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีฐานจากการใช้พลังงาน ต้นทุนปุ๋ย ยา แรงงานสูงขึ้น ฐานทรัพยากรอาหารลดลง และแม้ว่าปัจจุบันมีแนวโน้มว่าผลผลิตทางการเกษตรจะมีราคาดี แต่ราคาที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ไม่แน่ว่าจะส่งผลประโยชน์กลับมาที่เกษตรกร รวมทั้งราคาอาหารที่แพงขึ้นก็กลายเป็นค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่สูงขึ้น และส่งผลลบต่อคนจนเมืองเช่นกัน

๒. ปัญหาเรื่องสุขภาวะ ทุกฤดูการผลิตไม่ว่าจะเป็นข้าว พืชไร่ พืชสวน หากได้ออกไปในไร่นาก็จะได้กลิ่นสารเคมีกำจัดหญ้ากำจัดแมลงทั่วทุกหนแห่ง เกิดผลกระทบทั้งเกษตรกรเองและผู้บริโภค เกษตรกรเองหนักกว่าเพื่อนเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงในฐานะเป็นผู้ใช้ยาและ เป็นผู้บริโภคผลผลิตด้วย

๓. ปัญหาเรื่องตลาด ตลาดเป็นของพ่อค้าแต่การลงทุนและความเสี่ยงเป็นของเกษตรกร เกษตรกรจึงไม่มีส่วนในการตัดสินใจกำหนดราคาตลาด ราคาผลผลิตการเกษตรจึงไม่เป็นธรรม ไม่แน่นอน ขึ้นๆ ลงๆ ตามอำนาจซื้อของพ่อค้าขณะที่ราคาปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้นโดยที่ไม่เคยลดลง

๔. ปัญหาที่มาจากนโยบายพลังงาน และปัญหาอันเกิดจากการขาดแคลนน้ำมัน ทำให้เกิดผลกระทบต่อการผลิตในภาคเกษตรกรรม

เหตุปัจจัยแห่งปัญหา

๑. ปัจจัยจากภายในของเกษตรกรเอง ปัญหากระบวนทัศน์ของเกษตรกร ความเปลี่ยนแปลงความคิดของเกษตรกรเป็นไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ที่มุ่งเน้นการแข่งขัน การบริโภคอย่างไร้ขอบเขตจำกัด สร้างให้เกิดกิเลสภายใน อกุศลมูลอันเป็นรากเหง้าของกิเลส ได้แก่ ความโลภ โกรธ หลง ทำให้เกิดอกุศลธรรม อกุศลธรรมทั้งปวงทำให้ความคิดและพฤติกรรมเกษตรกรเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยหา อยู่หากินอยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบพอมีพอใช้ มาเป็นซื้อกินจึงต้องหาเงินให้เท่าหรือรวยยิ่งกว่าคนอื่นทำให้ไม่รู้จักพอ เบียดบังทำลายขายธรรมชาติและเป็นที่มาของปัญหาอื่นๆ อีกหลายประการ

๒. ปัจจัยจากภายนอก ซึ่งส่งผลรุนแรงและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคเกษตรกรรมอย่างรวดเร็ว ปัจจัยแรก มาจากนโยบายการค้าเสรี ซึ่งส่งผลต่อปัญหาอธิปไตยทางอาหาร การค้า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต การทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุกรรมพื้นบ้าน ไปจนถึงการละเมิดสิทธิเกษตรกรและชุมชน อีกทั้ง บทบาทของบรรษัทข้ามชาติ จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต (ขยายบทบาทมากขึ้นในภาคเกษตรในไทย และไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน) ด้วยแรงหนุนมาจากการค้าเสรี

๓. ปัจจัยอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศโลก ทำให้สภาพภูมิอากาศและความสมดุลของนิเวศเปลี่ยนแปลงไปชาวบ้านเจอปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วม และโรคแมลงระบาด และในภาวะที่โลกเผชิญปัญหาการ

สแกนด้วย CamScanner

ขาดแคลนน้ำมัน ทำให้การหาทางเลือกในการแก้ปัญหามุ่งสู่การใช้พลังงานชีวมวล ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการบรรยากาศโลกจะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรมีทั้งที่มาจากปัจจัยภายในประเทศ และแรงกดดันที่มาจากภายนอกประเทศ ทำให้เกษตรกรและชุมชนอ่อนแอ ไม่ว่าจะเป็นความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม นำมาสู่การผลักดันนโยบายการค้าการลงทุนที่คุกคามวิถีชีวิตเกษตรกร การรุกคืบของบรรษัทข้ามชาติที่เข้าครอบงำระบบการผลิต ระบบการตลาด พฤติกรรมการบริโภค ไปจนถึงวิกฤติน้ำมันและปัญหาโลกร้อน

ข้าพเจ้าในฐานะที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และในอดีตข้าพเจ้าได้ประสบปัญหาได้รับผลกระทบในหลายๆด้านจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่นปลูกข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง ทำให้ประสบปัญหาเรื่องดิน ชีวิตก็เสี่ยงเรื่องของการใช้สารเคมี ต้นทุนการผลิตสูง ผลการผลิตตกต่ำ รายได้ก็ไม่ต่อเนื่อง จุดนี้เองทำให้ข้าพเจ้าและครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตและแนวคิด โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ในการดำรงชีวิตในทุกๆด้าน และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน ข้าพเจ้าและครอบครัวได้เข้าร่วม "โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน" ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) และเห็นว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์แก่ตัวข้าพเจ้า ครอบครัว เกษตรกรผู้สนใจ เครือขาย ชุมชน และสังคมโดยรวม ข้าพเจ้าจึงได้จัดทำโครงงานเกษตรชีววิถีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น

ความเป็นมา สภาพปัญหา และแรงบันดาลใจ

ด้วยในวัยเยาว์ข้าพเจ้าในเป็นคนบ้านไพ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พื้นฐานครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรมคือการทำนาและทำไร่ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เมื่อเข้าสู่วัยทำงานและมีครอบครัว ข้าพเจ้าจึงได้อพยพย้ายครอบครัวมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่บ้านคลองมะค่าหิน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง ด้วยต้องการให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่นและมีฐานะครอบครัวอันมั่นคง ข้าพเจ้าและครอบครัว ได้เริ่มจากการทำพืชไร่ซึ่งเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ได้แก่การทำไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลัง มีการใช้สารเคมีเป็นตัวช่วยในการเพาะปลูก เพื่อต้องการให้ได้ผลผลิตที่มากและให้ขายได้ราคาดี เมื่อเวลาล่วงเลยมาหลายสิบปี ทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบมากมาย เกิดการใช้สารเคมีในพืชไร่ที่ต่อเนื่องและมากเกินความจำเป็น ทำให้เกิดปัญหาเรื่องดินเสื่อม ชีวิตและสุขภาพก็เสี่ยงเรื่องของการใช้สารเคมี มีการลงทุนใช้ต้นทุนที่สูงขึ้น แต่ผลการผลิตก็ตกต่ำไม่ได้ตามเป้าหมาย รายได้เกิดความไม่แน่นอน ที่สำคัญสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพาะปลูกและบริเวณใกล้เคียงเริ่มเปลี่ยนไปในทิศทางที่แย่ลง

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ในขณะนั้นข้าพเจ้านอกจากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมแล้วข้าพเจ้ายังได้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ และดำรงตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามโครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในฐานะศิษย์เก่าวิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา และโดยการสนับสนุนจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.) ทำให้เกิดความคิดที่จะเริ่มน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และหันมาปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต โดยการใช้ระบบของอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และการฉีดน้ำหมักชีวภาพ

สแกนด้วย CamScanner

จากอดีตในหนึ่งปีจะได้ผลผลิตครั้งเดียว เพราะปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นพืชไร่ โดยปลูกอ้อย ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง และเป็นการเกษตรที่ที่ใช้สารเคมีและรอน้ำฝนอย่างเดียว แต่เมื่อได้เปลี่ยนแนวคิด วิธีการและหันมาปรับระบบการทำการเกษตรแบบใหม่นอกเหนือจากที่เคยทำมา ใหม่โดยทำการเกษตรแบบสวนผสม เกษตรอินทรีย์ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้โครงการเกษตรชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ เพื่อทำ การปลูกผัก การปลูกพืชสวน การปลูกพืชสมุนไพร และการปลูกพืชไร่ การเลี้ยงไก่ไข่ ไก่พันธุ์พื้นเมือง เลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติก โดยการนำน้ำจากบ่อมารดผักสวนครัว ก่อให้เกิดรายได้ทั้งในรายได้ระยะสั้นและระยะยาว ที่สำคัญนำผลผลิตที่ได้ไว้กินเอง ที่เหลือก็แบ่งปันในกับเพื่อนบ้าน และขายเป็นรายได้หลักและรายได้เสริม

จากการไปเรียนรู้แล้วนำมาทำเอง ทุกขั้นตอนในการผลิต มีการจดบันทึก การทำบัญชีครัวเรือนหักค่าใช้จ่ายแล้วก็พบว่าสามารถลดรายจ่ายได้มาก มีรายได้ทุกวัน รายได้ต่อปีเพิ่มขึ้นมีรายได้พอเพียง พอเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อยู่ได้อย่างพอเพียงและไม่เดือดร้อน อีกทั้งสภาพดินในแปลงเกษตรและสิ่งแวดล้อมก็ดีขึ้นตามลำดับ

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มาใช้กับตนเองและครอบครัว จนสามารถอยู่ได้แบบพอเพียงแล้ว ข้าพเจ้ายังได้เกิดแนวคิดและแรงบันดาลใจว่า

๑. ทำอย่างไรจะทำให้ตนเองและครอบครัวไม่ให้เกิดความเสี่ยงเรื่องของการใช้สารเคมี การมีต้นทุนสูง ผลการผลิตพืชไร่ที่ตกต่ำ รายได้ไม่ต่อเนื่อง และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง “ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ ๙ ได้อย่างยั่งยืน

๒. ทำอย่างไรจะทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน ในตำบลมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง “ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ ๙

๓. ทำอย่างไรให้ประชาชนและบุคคลทั่วไปทั้งในพื้นที่ พื้นที่ข้างเคียงและพื้นที่อื่นๆได้รู้จักตำบลวังกะทะ เนื่องจากตำบลวังกะทะ เป็นตำบลที่อยู่ห่างไกลตัวอำเภอถึง ๔๕ กิโลเมตร กอร์ปกับพื้นที่ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่เป็นภูเขาสลับกับพื้นราบ

ดังนั้นในปี ๒๕๔๙ จึงได้นำสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะจำนวน ๒๔ หมู่บ้าน พร้อมด้วยประชาชนจำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่หมู่บ้านคลองมะค่าหิน,บ้านเขาแก้ว และบ้านโป่งกระทิง จำนวน ๓๐ คน เข้ารับการอบรมโครงการชีวิถีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ โรงไฟฟ้าสูบกลับชลภาวัฒนา (เขื่อนลำตะคอง) อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยในการอบรมครั้งนี้ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น หลังจากเข้ารับการอบรมกลับมาก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการตามโครงการจากหน่วยงานต่างๆดังนี้

- ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับงบประมาณจากฝ่ายปกครองอำเภอปากช่อง จำนวน ๑๒,๐๐๐.- บาท นำไปใช้จ่ายในโครงการชีววิถี เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนดังนี้

๑. ซื้อพันธุ์ปลาดุก
๒. ซื้อพลาสติก เพื่อปูรองก้นบ่อเลี้ยงปลา
๓. ซื้อพันธุ์ผักสวนครัว
๔. ซื้อจุลินทรีย์(เพื่อนำมาทำน้ำหมักชีวภาพ)

สแกนด้วย CamScanner

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับงบประมาณจาก อบต.วังกะทะ เพื่อดำเนินการต่อยอด ขยายโครงการ เพิ่มหมู่บ้านละ ๔ ครัวเรือน ทั้ง ๒๔ หมู่บ้าน (รวมทั้งสิ้น ๙๖) ครัวเรือน โดยครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการอบรม ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ โดยใช้คณะวิทยากรจากโรงไฟฟ้าสูบกลับชลภาวัฒนา (เขื่อนลำตะคอง) อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับงบประมาณจาก อบต.วังกะทะ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง จำนวน ๓๐๐,๐๐๐.- บาท เพื่อสร้างบ่อซีเมนต์สำหรับใช้เลี้ยงปลาเพิ่มหมู่บ้านละ ๖ บ่อ

- ปัจจุบัน

๑. ได้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนขึ้นในพื้นที่ของบ้านข้าพเจ้าเอง เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้เรื่องต่างๆเป็นฐานการเรียนรู้

โดยในศูนย์เรียนรู้บ้านคลองมะค่าหิน ได้แบ่งเป็นฐานต่างๆ ดังนี้

- ฐานการทำทำปุ๋ยหมักอินทรีย์-ชีวภาพ
- ฐานการทำน้ำส้มควันไม้
- ฐานการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก
- ฐานการการเลี้ยงหมูหลุม
- ฐานการการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่
- ฐานการการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- ฐานการการปลูกพืชยืนต้น และผักสวนครัว

สแกนด้วย CamScanner

๒. การขยายองค์ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์-ชีวภาพและเศรษฐกิจพอเพียง กับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและมีความต้องการในการเรียนรู้วิธีการ การลดทุนในการทำอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งการพัฒนาอาชีพในชุมชนจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น

๓. มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายในระดับชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค ซึ่งจะมีกลุ่มเครือข่ายที่ร่วมกันส่งเสริมในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

- โรงไฟฟ้าสูบกลับชลภาวัฒนา (เขื่อนลำตะคอง)
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
- กศน.อำเภอปากช่อง
- สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

จากสภาพปัญหา ความเป็นมาและแรงบันดาลใจข้างต้น จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในอดีตจนถึงวันที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาใช้ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ทำให้เกิดที่มาและแรงบันดาลใจในการทำการเกษตรแบบชีววิถีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของข้าพเจ้า พอสรุปได้ดังนี้

๑. จากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวแล้วประสบปัญหา

๒. ความต้องการที่จะน้อมนำพระราชดำริเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มาใช้กับตนเอง ครอบครัว

๓. ต้องการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

๔. จากการได้รับความรู้เรื่องการทำการเกษตรแบบสวนผสม แบบเกษตรอินทรีย์ โดยการสนับสนุนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดนครราชสีมา

๕. จากการเข้าร่วมโครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจาก กฟผ. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘

๖. ต้องการให้ประชาชน เกษตรกร ผู้นำชุมชน เครือข่าย และประชาชนทั่วไป ได้รับความรู้ และนำความรู้นั้นเปลี่ยนแนวคิดและวิถีการดำรงชีวิตให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียงและอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อต้องการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ภายใต้โครงงานเกษตรชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มาดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

๒. เพื่อต้องการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

๓. เพื่อต้องการทำการเกษตรเพื่อยังชีพอย่างปลอดภัย

สแกนด้วย CamScanner

๔. เพื่อต้องการใส่ใจและรักษาสิ่งแวดล้อม

๕. เพื่อต้องการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปขยายผลแก่คนในครอบครัว ประชาชน ชุมชน และเครือข่าย

๔. พื้นที่โครงงาน

สถานที่ปฏิบัติงาน บ้านเลขที่ ๑๑๐ หมู่ที่ ๓ บ้านคลองมะค่าหิน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ระยะเวลาที่คาดว่าจะดำเนินการ พ.ศ. ๒๕๔๘ - ปัจจุบัน

งบประมาณ ครั้งแรกที่ดำเนินการ ๑๒,๐๐๐ บาท(ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ)

๕. กลยุทธ์และวิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ในการดำเนินงาน

กลยุทธ์ในการดำเนินงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าใช้กลยุทธ์ **"การพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส"** ด้วยการปรับสถานการณ์จากการทำการเกษตรด้วยปลูกพืชเชิงเดี่ยวแล้วประสบปัญหา แล้วหันมาทำการเกษตรแบบสวนผสม ภายใต้โครงงานการเกษตรแบบชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแทน พร้อมทั้งได้น้อมนำการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวทางทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มาใช้เพื่อสร้างเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

วิธีการดำเนินงาน

๑. เน้นพัฒนาที่ตัวเองก่อน เริ่มคิดเอง ทำเอง จนในที่สุดสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และจนเป็นผู้กำหนดแบบแผนการผลิตของตนเอง

๒. แผนการผลิต จะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชเชิงเดี่ยว มาทากรเกษตรแบบสวนผสม หรือเกษตรแบบ

๓. ผสมผสาน โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดภายในประเทศ และความสอดคล้องกับทรัพยากรของพื้นที่นั้นเป็นหลัก

๔. หาความรู้และทางเลือกจากแหล่งต่างๆที่หลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเพื่อนำมาใช้และทำให้เกิดองค์ความรู้ และสามารถนำความรู้นั้นมาใช้ในการทำการเกษตร เช่นจาก การได้รับการอบรมจากวิทยาลัยเกษตรจังหวัดนครราชสีมา,โรงไฟฟ้าสูบกลับชลภาวัฒนา(ลำตะคอง),สำนักงานพัฒนาชุมชน, การเรียนรู้จากศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย(กศน.),องค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ, การศึกษาดูงานพื้นที่ และความรู้จากสื่อทีวี สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และจากวารสารต่างๆ เป็นต้น

วิธีการดำเนินงานภายใต้โครงงานการเกษตรแบบชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของข้าพเจ้า โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. **ด้านการเพาะปลูก** (แปลงพออยู่) โดยแบ่งออกได้ดังนี้

สแกนด้วย CamScanner

๑.๑ การเพาะปลูกพืชไร่ จำนวน ๑๐๐ ไร่ได้แก่ การปลูกอ้อย,การข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และการปลูกมันสำปะหลัง

๑.๒ การเพาะปลูกพืชสวน/ไม้ผล จำนวน ๒๐ ไร่ ได้แก่ การปลูกพุทรานมสด,การปลูกแก้วมังกร

๑.๓ การเพาะปลูกพืชผัก(ปลูกหมุนเวียน) จำนวน ๒๐ ไร่ ได้แก่ การปลูกแตงกวา,การปลูกมะเขือเทศสีดา,การปลูกมะเขือเทศราชินีและการปลูกพริกยำ

๑.๔ การเพาะปลูกพืชผักสวนครัว บริเวณรอบบ่อน้ำและพื้นที่ว่างรอบบ้าน

๒. **ด้านการเลี้ยงสัตว์** ได้แก่ การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง,ไก่พันธุ์ไข่,ไก่ชน และการเลี้ยงหมูหลุม

๓. ด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงกบในบ่อพลาสติก,การเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติก,การเลี้ยงปลาในบ่อดิน

๔. **ด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ การเลี้ยงไส้เดือน,การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ,การทำปุ๋ยแห้ง และการบำบัดน้ำเสีย

ขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละด้าน (แปลงพอกิน) ขนาด ๑ งาน ถึง ๑ ไร่

๑. ด้านการประมง

- ขุดบ่อเลี้ยงปลาขนาด กว้าง ๒ เมตร X ยาว ๔ เมตร X ลึก ๑ เมตร
- นำพลาสติกปูให้เต็มพื้นที่บ่อ เก็บขอบบ่อให้สวยงาม
- ปล่อยน้ำลงในบ่อให้เต็มบ่อ
- นำมูลวัวแห้งห่อผ้ามุ้งเขียว แช่ทิ่งไว้ในบ่อ ๗ วัน เพื่อเป็นการสร้างแพลงตอน
- นำจุลินทรีย์ EM เทลงในบ่อประมาณ ๑ ลิตร ทิ้งไว้ประมาณ ๓ วันเพื่อปรับสภาพน้ำ
- นำปลาดุกลงบ่อเลี้ยง จำนวน ๒๐๐ – ๔๐๐ ตัว
- ดูแลให้อาหารจนเจริญเติบโต ประมาณ ๓ เดือน สามารถบริโภคได้

ภาพบ่อเลี้ยงปลาดุก และการปลูกพืชผักสวนครัว

ภาพบ่อเลี้ยงปลาดุก และการปลูกพืชผักสวนครัว ปี พ.ศ. ๒๕๔๙

สแกนด้วย CamScanner

๒. ด้านการเพาะปลูก

- นำพืชผักสวนครัว ปลูกรอบๆบ่อ หรือแบ่งแปลงให้เป็นสัดส่วน
- นำแปลงผักเศรษฐกิจที่ชอบ ลงในแปลง
- นำน้ำในบ่อปลาไปรดในแปลงพืชผัก
- ผสมจุลินทรีย์ EM รดแปลงผัก ทุก ๕ – ๗ วัน
- หมักสารไล่แมลงฉีดพ่นทุก ๕ – ๗ วัน
- ดูแลรักษาจนพืชเจริญเติบโต

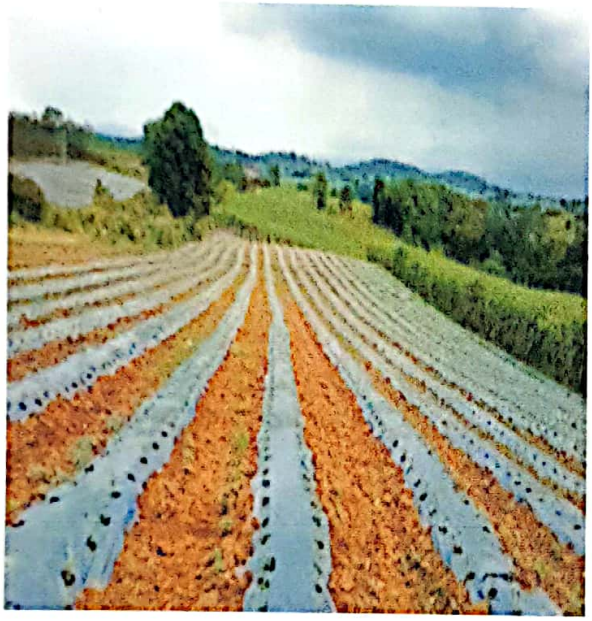

๓. ด้านปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง หมูหลุม เป็นต้น

- สร้างคอกสัตว์ เพื่อ กันแดด กันฝน กันลม
- นำแกลบเทลงพื้นคอกสัตว์ให้ทั่ว
- นำจุลินทรีย์ EM ผสมน้ำรดให้ทั่วพื้นที่คอกสัตว์
- นำจุลินทรีย์ EM ผสมน้ำให้สัตว์กิน
- ดูแลจนสัตว์เจริญเติบโต

สแกนด้วย CamScanner

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม

- นำจุลินทรีย์ EM ทำปุ๋ยหมัก
- นำจุลินทรีย์ EM ทำปุ๋ยน้ำ
- นำจุลินทรีย์ EM บำบัดน้ำเสียในบ่อปลา
- นำจุลินทรีย์ EM ลดกลิ่นเหม็นในคอกสัตว์

<u>การขยายเชื้อ จุลินทรีย์ EM</u>

๑. วัสดุ อุปกรณ์

- น้ำ
- กากน้ำตาล
- จุลินทรีย์ EM
- ขวดพลาสติกขนาด ๑๐๐๐ ซีซี

๒. วิธีการ

- บรรจุน้ำลงในขวด จำนวน ๘๐๐ ซีซี
- เทกากน้ำตาลลงในขวด จำนวน ๒๐ ซีซี
- เขย่าขวดเพื่อให้ส่วนผสมเข้ากัน
- เทจุลินทรีย์ EM จำนวน ๒๐ ซีซี ลงในขวด
- ปิดฝาขวดทิ้งไว้ เป็นระยะเวลา ๕ – ๗ วัน
- เปิดฝาขวดแล้ว แล้วปิดฝาขวดกลับคืนทุกวัน จนครบ ๗ วัน เพื่อไม่ให้ขวดบวมจากแก๊สในการหมัก เมื่อครบ ๗ วันแล้วสามารถนำ EM ไปใช้ประโยชน์ได้ตามต้องการ

เพื่อให้เป็นการการเกษตรแบบชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ข้าพเจ้าได้คิดค้นนวัตกรรมโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

๑. การทำสารไล่แมลง ประกอบด้วย ประกอบด้วย ข่าแก่,ตะไคร้หอม,สะเดา,กากน้ำตาล,EM, อย่างละ ๑ กิโลกรัม และยาฉุน ๑/๒ กิโลกรัม

๒. การหมักปลาจากเชื้อจุลินทรีย์ EM เพื่อผลิตเป็นปุ๋ยน้ำ

๓. การผสมสาร EM ตามระบบน้ำหยดเพื่อผสมฉีดให้ปุ๋ยพืชทางใบ เช่น ผัก อ้อย ข้าวโพด ผสมน้ำให้ปุ๋ยทางดินด้วยระบบน้ำหยด ในปริมาณ ๑:๕๐๐ ลิตร ต่อน้ำ ๑: ๑,๐๐๐ ลิตร

๔. การใช้ EM ในการเตรียมแปลงเพาะปลูก ในอัตรา ๑:๒,๐๐๐ ลิตร ฉีดลงในแปลงไถดะ ไถแปร

๕. การใช้ EM หมักนมวัวสด เพื่อใช้ในสวนพุทรานมสด และพืชชนิดอื่นๆ

สแกนด้วย CamScanner

การถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มวิวัฒน์พลเมือง ค่ายฝึกการรบพิเศษ(หนองตะกู)

การถ่ายทอดความรู้ การทำจุลินทรีย์ EM โครงการจังหวัดเคลื่อนที่ ต.วังกระทะ อ.ปากช่อง

การเผยแพร่ สร้างเครือข่าย ขยายผลสู่ชุมชน

๑. โครงการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กิจกรรมให้การศึกษาชุมชนและจัดเวทีประชาคมทำแผนชุมชน หัวข้อ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง

๒. โครงการบ้านพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอ : กิจกรรม การสาธิตการทำปุ๋ยน้ำ และการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หน่วยงาน กศน. อำเภอปากช่อง

๓. โครงการสัมมาชีพ : กิจกรรม เป็นทีมวิทยากรระดับอำเภอในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพให้แก่ระดับตำบล หน่วยงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังกระทะ

๔. โครงการ การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต “way Of Life” : กิจกรรม เป็นหัวหน้าทีมวิทยากรระดับอำเภอปากช่อง ในการให้ความรู้และถ่ายทอดความรู้สู่ระดับตำบลและหมู่บ้านเพื่อนำความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

สแกนด้วย CamScanner

เกียรติคุณ/รางวัลที่ได้รับ

๑. รางวัล ครอบครัวร่มเย็นจังหวัดนครราชสีมา ประจำปี ๒๕๕๗ หน่วยงาน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา

๒. รางวัล ปราชญ์ชาวบ้านดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๘ หน่วยงาน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

๓. รางวัล รองชนะเลิศ อันดับ ๒ โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเภทบุคคล ระดับภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านอาชีพ

1. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ สาขารัฐประสาศนศาตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

2. จัดทำองค์ความรู้เป็นลายลักษณ์อักษรและนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ

3. มีครัวเรือนสัมมาชีพมาเรียนรู้ด้านการเกษตรผสมผสาน/การปลูกผักน้ำหยด/การทำปุ๋ยชีวภาพ และนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริงชัดเจนทั้งในหมู่บ้าน ในตำบลและอำเภอ

การเป็นครอบครัววิถีพอเพียง

1. การลดรายจ่าย โดยการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้รับประทานในครัวเรือน

2. มีรายได้เสริมจากการทำเกษตรผสมผสาน และร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มปลุกผักน้ำหยด

3. มีการออมกับกลุ่มต่างๆในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนหมู่บ้าน

4. ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นำสัมมาชีพชุมชนในหมู่บ้านและตำบล

5. รณรงค์ให้ปลูกต้นไม้ในพื้นที่ของชุมชนเพื่อเป็นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นำครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนในหมู่บ้านและตำบลศึกษาดูงานโครงการธนาคารต้นไม้

6. เป็นแกนนำในการรับบริจาคช่วยเหลือให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสในชุมชนและตำบล เช่น การสร้างบ้านในครัวเรือนยากจน ซ่อมแซมบ้านในผู้พิการ และสร้างส้วมในผู้สูงอายุ

ด้านการบริหารงาน

สแกนด้วย CamScanner

แผนงาน/โครงการ/การปฏิบัติตามแผน

1. ร่วมกับพัฒนากรจัดทำแผนปฏิบัติงานในการส่งเสริมอาชีพแก่ครัวเรือนสัมมาชีพและกลุ่มอาชีพ

2. มีการดำเนินการตามแผน โดยการจัดเวทีประชาคมศึกษา/ค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน วิเคราะห์สภาพปัญหา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ด้วยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มปลูกผักน้ำหยด

3. มีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพให้มีกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

การสร้างทีมงาน

1. คัดเลือกทีมวิทยากร จำนวน 4 คน ร่วมเป็นทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนของหมู่บ้าน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาชีพร่วมกับวิทยากรสัมมาชีพชุมชนในหมู่บ้านอื่นๆ ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายหมู่บ้านสัมมาชีพชุมชนตำบลวังกะทะ

2. ทีมวิทยากรสัมมาชีพร่วมกันฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพได้ และสามารถตั้งกลุ่มอาชีพได้

การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านอาชีพ

เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม

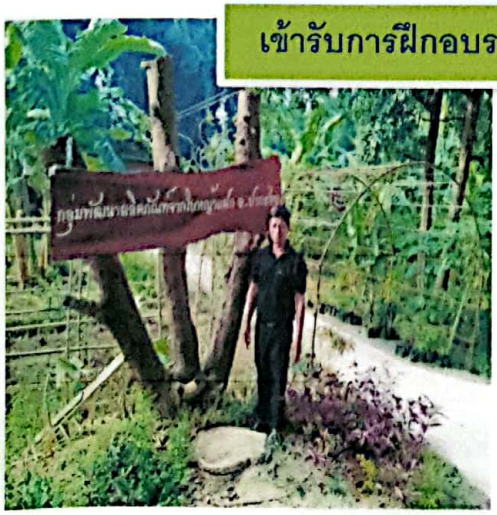

สแกนด้วย CamScanner